Цана асобнага нумару 20 грошаў.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

НАША ПРАЦА

Выходзіць два разы у тыдзень

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэсу 30 гр.	Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок петыту ў 1 шпальту.

№ 7 — Вільня, Субота 22-га кастрычніка 1927 г. — Год I

Генэральная рэпэтыцыя.

Выбары ў самаўрады ва ўсей Польскай Рэспубліцы прыходзяць да канца. Усьлед за вынікамі выбараў на вёсках пачынаюць прыходзіць весткі і аб выніках іх у большых местах і ўжо мы можам меціь аб іх агульнае ўражаньне.

Гэтыя выбары, хоць былі і на часе, і патрэбны, але Урад не гэтым кіраваўся, вызначаючы іх. Выплыўшы на хвалях народнага гневу проці бесцарамоннага зьдзеку панаваўшай раней мяшчаска-кулацкай шайкі, санацыйны Урад пасьля году панаваньня страціў тую папулярнасьць у народзе, якая адчувалася ў перадмаёвыя і маёвыя дні леташняга году. Чуючы аб гэтым сталыя весткі ў прэсе, Урад задумаў зрабіць перагляд, як сваіх сілаў, так і ступені свайго ўплыву на народныя гушчы. Гэта было неабходна для Ураду тым больш, што 28 кастрычніка канчаецца кадэнцыя Сэнату й Сойму, пасьля чаго маюць адбыцца выбары іншага гатунку з куды большым значэньнем, як для жыцьця краю, так і для існаваньня самога Ураду.

Праўда, у нашы часы вядомая „дэмакратычная“ тэза, што Урад залежыць ад волі парлямэнту, сталася нямоднай. Наадварот, больш папулярнай сталася іншая тэза, што парлямэнт залежыць ад Ураду і, калі зьмяняецца Урад, то ўраз назначаюцца новыя выбары, якія звычайна амаль заўсёды канчаюцца „бліскуча“ для... тога-ж Ураду. Не гаворачы ўжо аб Італіі і Гішпаніі, дзе ўсё залежыць ад усемагутных Мусоліні ды Прымо-дэ-Рэв'еры — ці не яскравы прыклад у гэтым аднашаньні дае нам суседняя Румынія? Дый іншыя краіны таксама, як кажуць, „маюць лыч у пуху“. Аднак, усё-ж такі, выбары ўсё-ж адбываюцца і іх абмінуць не адважваюцца яшчэ навет усемагутныя дыктатары. Тут справа—прывычкі, традыцыі. Вось-жа выбары мусяць адбыцца і ў нас і па ўпорлівых чутках яны ўжо й ня так далёка. Бязумоўна-ж і санацыйны Урад ня без таго, каб ня быў зацікаўлены імі і зацікаўлены, бязумоўна-ж, на сваю карысьць.

У такім выпадку адбытыя выбары ў самаўрады трэба ўважаць нічым іншым, як генэральнаю рэпэтыцыяй напярэдадні „пераможнага выступленьня“ Ураду перад публікаю пры выбарах у Парлямэнт. Прымаючы гэта пад увагу, ня зусім абыякава аглянуцца трошкі назад і ўспомніць аднашаньні Ураду да існуючага парлямэнту. Гэтыя аднашаньні амаль—што ў нас перад вачыма. Ня лічучыся з Парлямэнтам нічуць, зьдзекуючыся над ім, як толькі хацелася,—Урад урэшце давёў Парлямэнт да таго, што той стаўся прадметам насьмешак у вочах усяго краю, ня могучы асьмеліцца—ані востра паставіцца проці Ураду, ані навет разыйсьціся.

Як паралітык, ён дажываў свае апошнія дні, навет ня ведаючы, ці дазволяць яму памерці ў вызначаны час. Урад „цягнуў і ня пускаў“ і навет пашлі чуткі, што жыцьцё нешкадлівага хворага мае прадоўжыцца яшчэ далей. Урад нібы не рашаўся — распусьціць, ці не распусьціць? А ўрэшце, здаецца, рашыўся-такі.

Калі гэты дазвол па законную сьмерць запраўды стаіць у такой сувязі з адбытымі выбарамі, як гэта мы бачылі вышэй, то даволі цікавай зьяўляецца падобная пастанова Ураду. Мы ня маем яшчэ аканчальных вынікаў выбараў, але з тых раскінутых вестак, якія чытаем у газэтах — можна бачыць, што пасьпех урадовых групаў ня вельмі-такі бліскучы, калі не сказаць—зусім слабы: канстатуецца агульнае палявеньне краю. Вось-жа тады рашэньне Ураду зьяўляецца навет незразумелым, нелёгічным.

Можна думаць адно з трох: або Урад, дазваляючы Парлямэнту разыйсьціся, не асьмеліўся ўсё-ж востра ламаць старых звыкаў, або ён ня думае вызначаць новых выбараў, або—ўрэшце — на будучую гульню ён прыгатаваў нейкія скрытыя козыры, пры дапамозе якіх і думае выграць. Калі мае рацыю апошняе, то ці ня выкрываюцца ўжо гэтыя козыры ў падзеях самага апошняга часу, як унязважненьне выбарчых сьпіскаў у радзе мест, арыштах выбраных ужо радных (у Горадні, напрыклад), ды ўрэшце апошнія арышты ў Вільні? Магчыма...

Але беларускія сялянска-работніцкія гушчы бязумоўна не спалохаюцца гэтага. Яны ў апошніх выбарах паказалі сваю грамадзкую сьпеласьць і магчымае ўжываньне скрытых козыраў толькі загартуе іх у змаганьні за сваю долю і злучыць іх яшчэ ў дружнейшую работніцка-сялянскую сям'ю.

Памажэце школьнікам!

Матарыяльны стан нашых гімназіяў (Віленскае, Радашкаўскае, Клецкае і Навагрудзкае) заўсёды быў вельмі цяжкі. Утрымліваліся яны ахвярнасьцяй нашага вучыцельства, соймавага прадстаўніцтва і наагул усяго беларускага грамадзянства. Штогодняе павялічэньне ліку вучняў, якія набіраюцца пераважна з вясковае беднаты, выклікала натрэбу новых сродкаў на іх утрыманьне. Узрост-жа дарагоўлі ставіў і ў сучасны мамэнт ставіць гімназіі—з за нястачы матарыяльных сродкаў—перад небясьпекай выдаленьня часткі вучняў са школы або зачыненьня існуючых пры гімназіях інтэрнатаў. Такое становішча прымушае Галоўную Управу Т-ва Бел. Школы зьвярнуцца да ўсяго беларускага грамадзянства з заклікам падтрымаць сваімі ахвярамі родныя гімназіі, гэтыя адзіныя ў нас вогнішчы культуры. Новы школьны год, ня гледзячы на ўсе перашкоды з боку ўлады адносна да пэдагагічнага пэрсаналу, пачаўся ўсюды нармальнай, напружанай працай, пры перапоўненых клясах, амаль ня выключна з вясковай моладзі. Ня дайце спыніцца гэтай працы!

Помач пажадана арганізаваная. Ахвяры зьбірайце ў гурткох, павятовых аддзелах, акружных Управах Т-ва Бел. Школы. Ладзьце вечарыны, спэктаклі, засноўвайце стыпэндыі пры Акружных Управах на карысьць незаможных вучняў. Зьбірайце збожжам, грашыма.

Усе ахвяры накіроўвайце на імя Галоўнае Управы Т-ва Бел. Школы (Вільня, вул. Сьв. Анны № 2).

Галоўная Управа Т-ва Бел. Школы.

Дыплёматычны канфлікт між Францыяй і ССРР.

Дыплёматычны канфлікт між Францыяй і ССРР, выкліканы так-званай справай Ракоўскага, можа быць лічаны зьліквідаваным, прынамсі—у тэй вострай форме, якая аграджала, можа, разрывам. Як ведама, пасьля доўгіх хістаньняў францускі ўрад—пад націскам яго правай палловы дый, як цьвердзіць радавая прэса,—пад націскам Чэмбэрлена, рашуча зажадаў—адкліканьня Ракоўскага радавым урадам — з яго становішча пасла ў Парыжу. Францускі ўрад заявіў, што толькі пасьля зьмены радавага пасла пры ім між Францыяй і ССРР могуць распачацца ізноў перарваныя перагаворы ў справе заключэньня раду трактатаў, дый наагул — адбудавацца нармальныя дыплёматычныя адносіны.

Францускі ўрад закідаў паслу Ракоўскаму цэлы рад крокаў, якія лічыў абсалютна недапушчальнымі для адказнага, апрабаванага абодвума ўрадамі, дыплёмата, які мае перадусім дбаць аб добрыя прыязныя, карысныя для абедзьвюх старонаў стасункі між дзяржавамі. Быццам,—найвялікшым праступленьнем пасла Ракоўскага францускі ўрад лічыў тое, што ён, будучы гэткім адказным дыплёматам прыязнай дзяржавы, карыстаючымся ў прыняўшай яго дзяржаве асабліва прывілеяваным палажэньнем, надужываў гэтае палажэньне дзеля прапаганды ідэяў III Інтэрнацыяналу, якога Цэнтр. Каміт. сябром таксама быў п. Ракоўскі. Але—цікаўна, што якраз гэта ня выклікала такога рашучага дамаганьня адкліканьня пасла; доўгі час, як сказана, францускі ўрад хістаўся, а ўрэшце—памятаем—пад пагрозай адстаўкі кіраўніка сваей замежнай палітыкі—Брыяна, — які заявіў, што ён ужо сам зьліквідаваў увесь прыкры выпадак з падпісам Ракоўскага на адозьве III Інтэрнацыяналу, аб чым і паведаміў афіцыяльна радавы ўрад, — францускі ўрад зусім схілены быў усю нашумеўшую справу з падпісам—пахаваць у архіве... Здавалася, што справа Ракоўскага будзе цалком зьліквідавана, бо высьветлілася, што тую ж страшэнную адозву III Інтэрнацыяналу падпісалі, апроч Ракоўскага, яшчэ і некалькі іншых паслоў ССРР, дый гэта ня выклікала ніякага канфлікту...

Але—якраз у часе дыплёматычнай падрыхтоўкі міравых хаўтуроў усяго француска-радавага канфлікту—той самы пасол Ракоўскі, баронячыся проці францускага ўраду, зрабіў яшчэ другі „крок“—стратэгічны,—які, парваўшы аканчальна раўнавагу француска-га ўраду, зрабіў ужо канфлікт з Ракоўскім—не да „хаваньня“... Ён зрабіў—запраўды-ж—нячуваную ў дыплёматычнай гісторыі спробу—паразумецца з „францускім народам“—праз галаву яго ўраду... Справа ў тым, што найбольш дражлівай, найбольш цікавячай Францыю цяпер у яе адносінах да ССРР, справай — з-за якой ужо столькі гадоў ідуць спрэчкі паміж абодвума ўрадамі на цягнучыхся без перарыву, але і без рэзультатаў перагаворах, зьяўляецца, як ведама, справа расейскіх царскіх даўгоў. Трэба прызнаць, што радавы ўрад, жадаючы чым хутчэй адбудаваць сабе крэдыт за-граніцай, пайшоў у гэтай справе на вельмі значныя ўступкі. З свайго боку, і былыя ліхвяры царскай Расеі, падтрымліваўшыя сваімі мільярдамі царскае самадзяржаўе, таксама зрабілі вялізарную „скідку“ з таго, чаго дамагаліся ад ССРР. Асабліва многа пазычана было царскаму ўраду „прыязнай да Расеі“ яе саюзьніцай Францыяй. Дый пэўна ж, што справа звароту гэтых пазычаных мільярдаў — галоўная справа ўсіх перагавораў між Радамі і Францыяй, якую перадусім Францыя дамагаецца вырашыць, ставячы гэта, як першы варунак адбудаваньня нармальных стасункаў між краямі.

Зразумела, што францускі ўрад хоча чым больш вырваць ад Радаў, накладаючы гэтым на яе зглеўшае ад вайны (адратаваўшай Францыю), рэвалюцыі дый контр-рэвалюцыі—насяленьне—новыя страшэнныя цяжары. Радавы ўрад—наадварот—чым менш. Ясна і тое, што перагаворы аб гэтым — па трэбаваньню францускага ўраду — ідуць сакрэтна. Чаму?—Таму, што ў-ва Францыі былыя расейскія пазыкі, якія рабіў царскаму ўраду быццам францускі ўрад, пасьля раскупаліся ў відзе добра апрацэнтаваных „папераў“ вельмі шырокімі масамі францускага насяленьня, — не выключаючы работнікаў, а перадусім шмат мільёнавым сялянскім насяленьнем. Зразумела і тое, што гэтыя мільёны дробных „дзяржацеляў расейскіх папераў“, ці запраўдных крэдытараў царскай Расеі, страшэнна жадаюць хутчэйшага вырашэньня справы, націскаючы на францускі ўрад, каб—не марудзіў з перагаворамі, але браў хутчэй, што трэба ўзяць, дый—баста... Наадварот, як можна думаць, больш багатыя масы гэтых крэдытараў царскага ўраду, якія панакуплялі калісьці шмат выгадных расейскіх папераў, націскаюць на ўрад, каб ён—не сьпяшыў згаджацца на прапазіцыі радавай дэлегацыі, трэбуючы, каб ён выторгаваў чым больш ад Радаў. Радавы ўрад заўсёды, (зразумеўшы гэта) вельмі спрытна выкарыстываў гэтую розьніцу паміж дробнымі і буйнымі дзяржацелямі расейскіх папераў. У згодзе з сваей агульнай ідэолёгіяй, ён заўсёды рабіў вялікія ўступкі ў перагаворах амаль ня выключна — на карысьць гэтых дробных крэдытараў—спасярод драбнейшай буржуазіі, інтэлігенцыі, сялянства, работнікаў... Гэткім чынам, ён апаноўваў значныя ўплывы на францускую дэлегацыю ў ідучых перагаворах ды на францускі ўрад — у кірунку ўсё большай яго ўступлівасьці — над націскам гэтых шырокіх масаў крэдытараў царскай Расеі, якія ён шчыра прызнаў і крэдытарамі новай работніцка сялянскай Расеі.. Ад часу да часу робячы ўсё новыя прапазіцыі, радавая дэлегацыя абвяшчала аб гэтых уступках на карысьць найдрабнейшых крэдытараў... Тыя—з свайго боку—рабілі ізноў націск на ўрад—праз сваіх паслоў ды інакш. Усё гэта страшэнна нэрвавала буйнейшых крэдытараў, дый наагул—буйнейшую буржуазію, якая ў сутнасьці правіць цалком францускай Рэспублікай...

Мы ня будзем тутака падрабязна разьбіраць гэтыя прапазіцыі, адзначым толькі, што радавы ўрад, згаджаючыся—проці сваей пачаткавай заявы — аб поўным скасаваньні ўсіх царскіх даўгоў — на сплату значнай іх часткі, рашуча зьвязаў з гэтай сплатай — справу новых крэдытаў для ССРР ува Францыі...

Кожны разумее, што новыя крэдыты заграніцай—у шырокім маштабе — для ССРР, гэта справа, маючая, апрача гаспадарчага, вялізарнай вагі палітычнае значэньне для ССРР, дый наагул — для новай Эўропы... І вось, тут у адносіны выключна француска-радавыя, зразумела, увярваліся асабліва завастрыўшыяся ў апошнія часы адносіны Радаў з Англіяй... Палітычная справа, як ведама, — вялізарнай вагі ды напружаньня... Англія, парваўшая з Радамі нармальныя адносіны, дый, здаецца, маючая далёка ідучыя мэты і пляны адносна да ССРР, зразумела, ня можа дапусьціць, каб гэткай вагі палітычная справа вырашалася—без яе бліжэйшага ўчасьця. Супрацоўніцтва абедзьвюх найсільнейшых дзяржаваў Эўропы ў апошні час зрабілася вельмі цесным і блізкім...

З свайго боку радавая дыпляматыя за ўсялякую цану хоча — разарваць гэтую цесную сувязь між урадам Англіі і Францыі — прынамсі ў справе француска радавага паразуменьня, каб гэтым паралізаваць варожыя ўплывы Англіі на адносіны Радаў у сьвеце. Дзеля таго радавы ўрад зрабіў новыя, яшчэ далей ідучыя ўступкі Францыі — у справе сплаты даўгоў,—каб адарваць францускі ўрад, як сказана, ад Англіі.

Але, ведаючы вялізарны ўплыў Англіі, дый тактыку буйнейшых крэдытараў, радавы ўрад ізноў націснуў на драбнейшых. І вось, як можна думаць, нячуванае праступленьне пасла Ракоўскага,—зусім пазбавіўшае францускі ўрад яго раўнавагі, — у тым, што ён падаў да агульнага ведама ўва Францыі новыя радавыя прапазіцыі, не зрабіўшы (як цьвердзіць францускі ўрад) спярша францускаму ўраду аб гэтым фармальнай прапазіцыі. Другая вэрсыя кажа, што ён падаў да ведама гэтыя радавыя прапазіцыі, як ужо аканчальна прынятыя дэлегацыямі дый урадамі, чым „увёў у аблуду францускую апінію“...

Сэнс усяго гэтага, здаецца, — ясны: Ракоўскі, падаючы да ведама якраз масаў гэтых найдрабнейшых крэдытараў новыя, карысныя для іх прапазіцыі — „праз галаву францускай дэлегацыі дый францускага ўраду“ — ізноў хацеў націснуць рашуча на ўрад — ня толькі ўжо ў кірунку прыняцьця гэтых прапазіцыяў, але і — астаўленьня яго самога ўва Францыі паслом, як запраўднага прыяцеля шырокіх масаў францускага народу... Але гэтага „тактычнага ходу“ францускі ўрад ужо ня вытрымаў. Рашуча патрэбаваў ён у Маскве — зьмены пасла. І радавы ўрад, — урэшце згадзіўся. Пасьля забракаваньня францускім урадам некалькіх кандыдатаў, урэшце Францыя згадзілася на запрапанаванага Радамі. Цяпер назначаны новы радавы пасол у Парыж—грам. Доўгалеўскі, былы пасол Радаў у Японіі. Але, адклікаючы Ракоўскага, радавы ўрад дый уся радавая прэса заявілі рашуча, што ССРР робіць гэта толькі дзеля таго, каб захаваць добрыя стасункі з Францыяй, да разрыву якіх ён дапусьціць ня хоча. Але ён заявіў, што зусім хваліць цалком усю дзеяльнасьць свайго адазванага пасла, які далажыў вялікіх высілкаў дзеля ўнармаваньня добрых адносінаў з Францускай Рэспублікай, як гарачы прыяцель францускага народу; дый што ад'езд з Парыжу—зусім не азначае канца дыпляматычнай кар'еры Ракоўскага, якому будзе даручана нямене важнае становішча дзе інш.

Англійская прэса лічыць адкліканьне Ракоўскага — вялікай перамогай Пуанкарэ над Брыянам, дый наагул — над яго паразумеўчай палітыкай... Газэты пішуць, што ў коле францускага ўраду—з прычыны назначэньня новага пасла—катэгарычна трэбуецца, каб ён—ня ўмешываўся ў унутраныя справы Францыі...

Пазыка і плян стабілізацыі.

(Працяг).

Заграничныя пазыкі.

Параграф 3 першай часьці стабілізацыйнага пляну зьмяшчае ў сябе і абмежаваньне права польскага ўраду ў справе далейшых заграничных пазык.

Вось ён: Урад ня будзе, за выняткам прыпадкаў паважнай і непрадбачанай неабходнасьці (чытай вайна. Рэд.), рабіць пазыкі на патрэбы звычайнага бюджэту (з выняткам кароткатэрміновых апэрацыяў). Урад у працягу 3 гадоў ня будзе рабіць ні ўнутраных ні вонкавых доўгатэрміновых пазык на бюджэтныя мэты. Аднак, урад можа зрабіць пазыку на прадукцыйныя мэты пасьля папярэдняга запытаньня аб апініі дарадцы, які выкажа сваю апінію адносна прапанаванай пазыкі ў дарадчым характэры. **Усялякія заграничныя пазыкі, гарантаваныя праз урад, або камунальныя, могуць быць зроблены толькі па запытаньні апініі дарадцы.**

Апрача таго, параграф 5 другой часьці стабілізацыйнага пляну кажа і аб прыватных заграничных пазыках:

Урад разам з Банкам будуць супрацоўнічаць для ўстрыманьня даўгатэрміновых, заграничных пазык прыватных асоб, паколькі Банк прызнае, што гэткія пазыкі церазмерныя і могуць у будучыне пагражаць стабілізацыі валюты.

З гэтай мэтай урад і Банк ужываюць супольныя сродкі для апанаваньня сітуацыі. Банк будзе мець права паведамляць аб сваіх паглядах, датычучых мэтазгоднасьці забароны заграничных пазык у даным пэрыядзе часу, а гэта для стабілізацыі валюты.

З прычыны гэтага параграфу „Варшавянка“ піша наступнае: „Зусім не на месцы выдаецца пастанова і забавязаньне ўраду да супрацоўніцтва ў абмежаньні заграніцай даўгатэрміновых крэдытаў для самаўрадаў, гарадоў і прыватных асоб“. Пан Плутынскі з „Варшавянкі“ разумеў-бы гэту пастанову, калі б справа ішла аб кароткатэрміновых спажывецкіх крэдытах, раптоўнае закрыцьцё якіх магло-б нарушыць раўнавагу злотага, але са зьдзіўленьнем пытаецца: „што можа абыходзіць крэдытара, забясьпечанага на першым мейсцы, бо праз мытныя даходы, тое, ці будуць прамыслоўцы сьцягваць даўгатэрміновыя крэдыты па інвестыцыі (разбудова прамысловасьці) у Польшчы“? Паводле Плутынскага гэта тлумачыцца тым, што цяперашні крэдытадаўца хоча забясьпечыць сабе манаполь на польскім грашовым рынку. Што ж, можа быць і гэта, але, на наш пагляд, прычыны гэтага ляжаць куды глыбей і гэты варунак будзе мець куды сумнейшы ўплыў на эканоміку Польшчы. Справа ў тым, што вытворчыя здольнасьці амэрыканскай прамысловасьці за час вайны і пасьля яе павялічыліся ў 1½ разы. Нямецкая прамысловасьць, якая знаходзіцца пад кантролем амэрыканскага капіталу, таксама зьвялічыла свае вытворчыя здольнасьці на 30 працэнтаў. Зьвялічыла свае вытворчыя здольнасьці і француская прамысловасьць. Рынкі збыту, аднак, пасьля вайны не зьвялічыліся, а наадварот, насьледкам пасьляваеннага аб'яднаньня мас, яшчэ зьменшыліся і звузіліся, а новых рынкаў сырца таксама ня прыбавілася.

У выніку гэтага перад амэрыканскімі капіталістамі, якія кантралююць нямецкую прамысловасьць, стала канкрэтнае заданьне зьвялічыць рынкі збыту і рынкі сыравіны для нямецкай прамысловасьці, каб гэткім чынам атрымаць нарэшце зыскі з укладзеных у нямецкую прамысловасьць капіталаў. Гэтую ролю, ролю рынка сыравіны і збыту, г. е. каленіі, і павінна па пляну амэрыканскіх і заходня-эўрапэйскіх капіталістаў адыграць уся Усходняя Эўропа ў тым ліку С. С. С. Р і Польшча.

У гэткім прыпадку ясна, што ў інтарэсах амэрыканскага капіталу не ляжыць індустріялізацыя (разьвіцьце прамысловасьці) Польшчы.

У інтарэсах чужаземных капіталістаў, як бачым — ляжыць толькі павялічэньне польскай вытворчасьці ў галіне пастаўкі на сусьветны рынак сыравіны, або разьвіцьця абшарніцкіх гаспадарак. Інакш кажучы, чужаземныя капіталісты зацікаўлены ў аграрызацыі Польшчы. Толькі гэтак можам мы разумець апошні варунак пазыкі. Што гэта так, пабачым мы і ў распадзеле сумаў пазыкі.

Распадзел пазыкі.

IV часьць пляну стабілізацыі кажа нам аб падзеле пазыкі:

§ 1 Сума і зужыцьцё:

Урад зробіць пазычку ў вышыне каля 60 міл. даляраў нэтто (сума, атрыманая ўрадам „на рукі“ Рэд.), якая будзе прызначана на наступныя мэты:

а) 75 мільёнаў злотых на павялічэньне капіталу Польскага Банку;

б) 140 мільёнаў зл. на пераняцьце Банкам паловы скарбовых эмісіяў нэтто (чытай: пагашэньне паловы казначэйскіх білетаў праз Польскі Банк. Рэд.);

в) 90 мільён. зл. на замену паловы скарбовай эмісіі нэтто на сярэбраныя манэты;

г) 25 мільён. зл. (або такія сумы, якія будуць патрэбны) на пакрыцьцё цякучага дзяржаўнага доўгу;

д) 75 мільён. зл. на ўтварэньне скарбовай цякучай рэзэрвы;

е) 135 мільён. зл. на мэты эканамічнага разьвіцьця.

§ 2 тлумачыць нам, як мы маем разумець гэтае эканамічнае разьвіцьцё, на якое асыгнаваны 135 мільёнаў злотых з сумаў пазыкі.

Вось гэты адрывак § 2, IV часьці пляну стабілізацыі, які сьцьвярджае нашыя папярэднія развaжаньні:

Сума 135 мільён. зл. з пазыкі будзе ўжыта на мэты крэдытаваньня дзяржаўных прадпрыемстваў (сьпірытусовы, табачны і інш. манаполі Рэд.) **і на мэты сельска гаспадарчага крэдыту** (чытай: для абшарнікаў. Рэд.).

Урад, Банк і дарадца прыступяць да акрэсьленьня прынцыпаў выкарыстаньня гэтых крэдытаў з мэтай зужыцьця іх яшчэ да канца гэтага году.

Вось галоўныя варункі пазыкі. Як бачым, для шырокіх мас Польшчы яна нясе далейшае павялічэньне падаткавых цяжараў мінімум (найменш) на 300 мільён. зл. у год.

Для польскай гаспадаркі нясе далейшы застой і агульны ўпадак прамысловасьці (асабліва дробнай і лёгкай), насьледкам канкурэнцыі заграничных вырабаў з прычыны тэхнічнай адсталасьці польскай прамысловасьці і браку сродкаў (крэдытаў) на яе абнаўленьне, павольнае, паступовае павялічэньне безрабоцьця ў гарадох і гэткае-ж памяншэньне заработнай платы, спыненьне насьледкам гэтага адплыву лішніх рабочых рук з вёскі ў горад і, як вынік гэтага, абязцэненьне працы на сяле; павялічэньне зыскаў абшарніцтва, спыненьне, з прычыны гэтага, а таксама з прычыны крэдытаў, навет прыватнай парцэляцыі абшарніцкіх зямель, павялічэньне да нябывалых разьмераў зямельнага голаду на вёсцы, далейшае паступовае абядненьне і ажабрачэньне вёскі і шырокіх мас краю.

Вось, што нясе працоўным масам і ўсяму краю гэтая пазыка. Вось дабрадзействы, якія нас чакаюць!

Каля станцыі „Безданы“ 20 кілям. ад Вільні, над ракою Вільлёю **Прадаецца** цалком і асобна па цане

50—100 даляраў гэктар 200 гэктараў зямлі выгаднай дзеля дачаў.

Зварачвацца: Вільня, Ягелёнская вул № 10 кв. 7.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Разьвязаньне Сойму і Сэнату.

У палітычных сфэрах што-раз часьцей ідзе гутарка аб роспуску законадаўчых палат. Як ведама, паўнамоцтвы мандатаў канчаюцца 28 га кастрычніка. Аднак крытычным днём зьяўляецца 31 чысло гэтага месяца. Гэтага дня, згодна Канстытуцыі, урад абавязаны ўнесьці ў Сойм праект бюджэту на будучы год, а насколькі ня зможа гэтага зрабіць, дык распусьціць законадаўчыя палаты. Пасколькі ідзе аб бюджэтным праекце, дык ён па прэсавых вестках яшчэ не прыгатаваны; бюджэты паасобных міністэрстваў яшчэ ня ўзгоднены з міністрам фінансаў, а друк бюджэтнага праекту яшчэ не распачаты. Нарэшце з прычыны пазычковых дэкрэтаў бюджэтны праект, трэба думаць, мусіць яшчэ быць дастасаваны да варункаў, зьмешчаных у ўмове аб пазычцы. З гэтага ўсяго трэба судзіць, што бюджэтны праект ня будзе ў азначаны тэрмін гатовы, а таму чуткі аб хуткім роспуску Сойму маюць вельмі паважныя падставы. Роспуску Сойму, як з гэтага відаць, трэба чакаць ужо на будучым тыдні.

Пачатак канца Сойму і Сэнату.

У № 240 „Польскага Монітэру“ з 19-га кастрычніка агалошаны распараджэньні Прэзыдэнта аб закрыцьці адстрочанай і неадбываючайся сэсіі Сойму і Сэнату.

Гэтае зачыненьне сэсіі Сойму і Сэнату, дадае „Słowo“, стаіць вачавідна ў сувязі з канцом тэрміну пасольскіх паўнамоцтваў. Што датычыцца дадатковых бюджэтных крэдытаў, дык яны будуць праўдападобна праведзены ўрадам на падставе яго паўнамоцтваў.

Прэса аб палажэньні ў Польшчы.

Карэспандэнт Жэчыпаспалітай паведамляе з Бэрліна, што вестка аб устанаўленьні фінансавага дарадцы пры Польскім Банку, у зьвязку з атрыманьнем пазыкі, выклікала там вялікае ўражаньне.

Уся прэса зьмяшчае інфармацыі, згодна тлумачачы ролю дарадца, як ролю фінансавага кантралёра Польшчы з боку амэрыканскіх фінансістаў. „Калі Польшча — піша „Тэгліхе Рундшаў“, орган Штрэзэмана, „была прымушана згадзіцца на гэткія варункі, дык гэта даказвае тое, што над яе галавой паліцца ўжо дах“.

У артыкуле „Фрагмэнты“ „Газэта Варшавска“ дае падобную характэрыстыку палажэньня ў Польшчы: „Пасьля дзевяцёх блізу гадоў існаваньня адчуваем цяпер як-бы малае зямлітрасеньне. Трасецца канстытуцыйны лад дзяржавы: ад пасьля маёвых udaраў, даў ужо трэшчыну наш парлямэнтарызм, зьмянілася, але не скрышталізавалася форма ўраду: усё ў гэтай галіне стаіць пад знакам запытаньня і ўсё мажліва. Трасецца фінансавы і эканамічны лад дзяржавы: глыбокія зьмены мусяць тут наступіць у зьвязку з варункамі заграничнай пазыкі. Трасецца адміністрацыйная сыстэма: там ужо надыходзячыя зьмены відны, гэта ёсьць так-званая мілітарызацыя дзяржаўнага апарату (ўжэнды) ў зьвязку з патрэбамі новага ўраду і новага грамадзкага слою, які дамагаецца ўплываў на ўнутраньняе жыцьцё дзяржавы, а іменна, афіцэрскай клясы (на наш пагляд абшарніцтва—*Рэд.*). Трасецца ад падземных udaраў жыцьцё нашых нацыянальных меншасьцяў, каторым маёвы пераварот таксама адчыніў пэрыяд „вясны народаў“, надзеяў і рэвалюцыйных асьпірацыяў у адносінах да старога рэжыму і старога гаспадара краю—польскага народу (чытай абшарнікаў). Трасецца ўрэшце і жыцьцё грамадзянства ад узрастаючай і паважных пасьпехаў дасягаючай чырвонай камуністычна-сацыялістычнай хвалі, раўналежна з каторай плыве хваля сэктавых дактрын і падпольнай дзейнасьці тайных арганізацыяў.

Да польска-радавых адносінаў.

Адносіны паміж Польшчай і Радамі ўсьцяж паляпшаюцца. Выразнай адзнакай гэтага зьяўляюцца тыя ўрачыстасьці, якія афіцыяльна адбываюцца на Каўказе — у зьвязку з падарожжай туды польскага пасла Патэка. У цэлым радзе местаў Каўказу адбыліся ўрачыстыя прыняцьці, балі, банкеты, на якіх гаварыліся прамовы, падчырківаўшыя добрыя адносіны паміж Радамі і Польшчай...

Дэманстрацыйная забастоўка на Горным Шлёнску.

У капальні „Шарлёта“ ў Рыдултавах і ў капальні „Анны“ ў Пжове 19./X. выбухла 24 гадзін. забастоўка пратэсту на грунце непаразуменьня работнікаў з дырэкцыяй. У капальні „Шарлёта“ ня стаў да працы ні адзін работнік, за выняткам абслугі печаў і абсэрватараў. У капальні „Анна“ забастоўка была часьцёвая.

Забастоўка банковых працаўнікоў у Варшаве.

19./X. рана ў большасьці варшаўскіх банкаў выбухнула дэманстрацыйная забастоўка банкавых працаўнікоў для паддзержкі трываючай ужо месяц забастоўкі ў Дыскантовым Банку. Праз вуліцы места прайшоў тысячны натоўп банкавых працаўнікоў, каторыя нясьлі сьцягі з надпісамі: „Няхай жыве еднасьць працоўнай інтэлігенцыі з работнікамі!“, „Забастоўка аж да перамогі“. Дэлегацыя працаўнікоў уручыла віцэ-прэм'еру Бартэлю рэзалюцыю мітынгу пратэсту, які адбыўся тою-ж раніцай.

Польская пазыка раскуплена.

Як паведамляе прэса, 18. X. у працягу аднаго дня была ў Лёндане, Ньюю-Іорку і Штокгольме раскуплена ўся польская пазыка. Гэта і ня дзіўна, калі прыняць пад увагу тыя варункі, на якіх яна зроблена.

Кук у Варшаве.

На маючую адбыцца ў Варшаве міжнародную канфэрэнцыю гарнякоў ад англійскіх работнікаў дэлегаваны Кук, вядомы арганізатар адбытай вялікай забастоўкі гарнякоў. Польскія буржуазныя газэты падаюць аб гэтым факце нібы са зьдзіўленьнем і баязьняй. Як быццам сталася штось вельмі надзвычайнае.

Заграніцай.

Забастоўка гарнякоў у Нямеччыне.

У Нямеччыне выбухла агульная забастоўка вугальных дый іншых горна-прамысловых работнікаў, якая ўжо ахапіла амаль ня 9 дзесятых частак усіх гэтых працаўнікоў. У шмат месцах здарыліся крывавыя сутычкі паміж бастуючымі і жадаючымі працаваць дый сарваць забастоўку (так-званымі „штрайкбрэхэрамі“). Лічба бастуючых — звыш 100 тыс. Палажэньне ў сярэдняй Нямеччыне, дзе сканцэнтраваны горнапрамысловыя раёны, усьцяж завастраецца. У-ва ўсе вялікшыя асяродкі гарнякоў кінута масы паліцыі.

Новая нямецкая чыгункавая лінія.

Газэты паведамілі аб новым праекце нямецкага ўраду—будаваньня чыгункавай лініі, якая мае злучыць камунікацыяй усходнюю Прусію — праз Рыгу з СССР, а на захад — праз Прагу—з заходня-паўдзённай—Эўропай.

Гэтая лінія, апрача свайго важнага стратэгічнага значэньня, як скіраваная проці Польшчы, мае яшчэ і вялікай вагі значэньне гаспадарчае, таксама — скіраванае проці Польшчы,—выключаючы гэткім чынам зусім Польшчу з транзітнага шляху паміж заходняй Эўропай і Усходам (СССР і далей на ўсход). Нямеччына, відаць, ня хоча быць залежнай ад Польшчы ў разбудове сваіх га-

---

Ул. Короленко.

Судны дзень.

(*Іом-Кіпур*)

(Украінская казка).

Пераклала Вера Грыц.

> Агонь затух, а месяц усходзіць, у лясу пасецца ваўкалак.
>
> (Шэўчэнка).

— Маўчы, маўчы, маўчы ты, абрыдлівае стварэньне!

— Маўчы ж і ты, калі так!

— Маўчы ўжо, маўчы, мая дачушка, — дадала старая матка, цяжка ўздыхнуўшы. Старая, мусіць, баялася раззлаваць млынара. Мусіць ня мела чым аддаць доўг у гэты тэрмін.

— Ня буду маўчаць, мама, ня буду, ня буду!—адказала дзяўчына, быццам зноў пачалі ў млыне варочацца ўсе колы.—Вось-жа ня буду маўчаць, а калі вы хочаце ведаць, дык я яму яшчэ і вочы выдзяру, каб ён не пасьмеў на мяне брахню наводзіць, ды стукаць у вокны і цалавацца!.. На што стукаў, кажы, а то як схаплю цябе за чуб, дык ня буду глядзець, што ты млынар і багатыр... Нябось, уперад не задзіраў дагары носа, сам сватаўся, ды прыхільнымі словамі сыпаў. А цяпер ужо і носа задраў, што і шапка на патыліцы ня ўтрымаецца!

— Ой, дочанька, маўчы ўжо, мая ты ціхенькая сірацінка! — уздыхнуўшы з скрухаю, зноў прагаварыла старая. — А вы, пане мельнік, не зьвяртайце ўвагі на дурную дзяўчыну. Малады розум з маладым сэрцам—усё роўна, як маладое піва на хмелю: і мутнае, і клякоча. А як выстаіцца, дык людзям будзе асалодаю.

— А мне што?—сказаў млынар. — Мне ад яе ні горычы, ні асалоды не патрэба, дзеля таго што я вам не раўня. Мне мае грошы аддай, старая, дык на вашу хату і ня гляну.

— Ох, ды няма ж іх у нас. Пачакай яшчэ, заробім з дачкою ўдзьвюх, дык і аддам. Ой, гора маё, Піліпка, з табою, і з ёю. Ты ж сам ведаеш, я цябе, як сына роднага кахала, ня думала, ня сьніла, што ты з мяне старой тыя даўгі будзеш спаганяць, ды яшчэ з працэнтамі... Каб хоць дачку, ці што, замуж аддаць, і жаніхі ёсьць добрыя, дык ні за каго ня хоча йсьці, хоць ты што хочаш. З таго часу, як ты да яе заляцаўся, нібы заваражыў дзяўчыну. Ляпей, кажа, у сырую зямельку мяне закапайце. Дурная і я была, што дазваляла вам да сьвету вось тут стаяць... Ой, ліха-ж мне...

— А што ж мне рабіць? — сказаў млынар. Ты, старая, гэтых спраў не разумееш: у багатага чалавека вялікія выдаткі. Вось я вінаваты жыду, дык аддаю, — аддавайце і вы мне.

— Пачакай яшчэ хоць з месяц.

Млынар паскроб у галаве і падумаў. Трохі-такі разжаліла яго старая, ды і вышытая Галіна кашуля недалёка бялела.

— А я, старая, за гэта яшчэ дзесяць грошай накіну,—сказаў ён.—Ляпей аддай.

— Што-ж рабіць. Відаць мая такая доля,—уздыхнула старая.

— Ну, знача, няхай ужо так і будзе. Я ня жыд, я такі добры сабе чалавек. Іншы, гэта ўжо напэўна, накінуў-бы дваццатку, а я накіну дзесяць грошыкаў і яшчэ пачакаю да Піліпавак. Але глядзі, тады ўжо буду жаліцца ў воласьць.

І ён, не пакланіўшыся, завярнуўся і пайшоў сабе за аколіцу, навет не аглядваючыся на хатку, каля якое яшчэ доўга бялелася вышываная сарочка, — бялела на чорнай цені пад вішаньнем, як беленькая зорачка, — і нельга было млынару ўбачыць, як плакалі чорныя вочы, як выцягіваліся да яго белыя рукі, як уздыхалі дзявочыя грудзі.

— Ня плач, дачушка, ня плач, галубачка,—гаварыла старая Параска —Ня плач, мусіць такая воля Божая.

— Ох, мама, мама, каб ты мне дала яму вочы выдраць! Можа, мне зрабілася-б лягчэй...

III.

Пасьля гэтага думкі млынара сталі яшчэ сумнейшыя.

— Вось, нешта ўсё ня так ідзе на гэтым сьвеце,—думаў млынар.—Як гэта чалавеку ўсё бывае няпрыемна, а чаму—і не дадумаешся... Вось, цяпер дзяўчына прагнала... Жыдам абазвала, эге ге!.. Каб я быў жыдам, ды меў такія грошы, ды гандаль... хіба я стаў-бы жыць так, як цяпер. Не, ня так! Што за жыцьцё маё цяпер: працуй у млыне сам, уначы не дасьпі, у дзень не даеш; глядзі вады, каб не ўцякла, наглядывай на камень, глядзі на вал, на валу глядзі на шасьцярні, на шасьцярнях наглядвай на пальцы, каб не павыскаквалі, ды каб забіралі роўна... А, глядзі яшчэ і на падсыпку праклятага парабка. Хіба можна даверыцца парабку? Толькі выйдзі на мінютку, зараз ён, подлы чалавек, куды-небудзь да дзяўчат пацягнецца... А, сабачае жыцьцё млынара, запраўды сабачае! Праўда, з таго часу, як дзядзька — пакой яму ў небі! — ускочыў з п'яных вачэй у вір, стаў я сам гаспадаром і грошы такі пачалі трапляць у мае кішані... Дык зноў што з іх. Па рубель які-небудзь ходзіш. лаюць цябе і за вочы, ды і ў вочы ня стыдаюцца, а многа зыску? — глупства. Ніколі хрышчонаму чалавеку не перападзе столькі, як жыду. Вось, каб яшчэ нячыстая сіла вынясла з вёскі жыда, тады, можна было-б запанаваць. Ні да каго не трапілі-б за грашыма, як толькі да мяне, і калі трэба на падаткі, ці па тавар. Ге! можна было-б навет і карчомку адчыніць... А на млыне ці каго-небудзь пасадзіў-бы, або, навет, прадаў-бы. Няхай яго! Неяк чалавек усё яшчэ не чалавек, пакуль працуе. Ці такі інтэрас, калі ад грошыка грошык родзіцца. Гэтага толькі сам дурань не разумее... Гадуй сабе пару сьвіней; глядзіш—сьвіньня зьвярына плодная — праз год ужо трохі ня стада. Дык вось і грошы: даеш іх дурным людзям, нібы на пашу, толькі пільнуй, ды ведай пазьбіраць зноў да часу: ад граша родзіцца дзесяць грошаў, ад рубля—дзесяць рублёў...

Тут млынар выйшаў ужо на самы грэбень дарогі, адкуль пачынаўся спуск да ракі. Наперадзе ўжо было чутно,—так, чуць-чуць,

спадарчых інтарэсаў у СССР і на далейшым усходзе.

Рэзультаты выбараў у сталічны самаўрад у Чэхаславакіі.

16-га кастрычніка адбыліся выбары ў мястовы самаўрад чэхаславацкай сталіцы — Прагі. Выбары далі вельмі цікаўныя рэзультаты. Найбольшую лічбу галасоў дабылі чэшскія народныя сацыялісты (група Бэнэша)—100 тыс; амаль на тую-ж лічбу галасоў здабылі—камуністы: 96 981; 70 з лішкам тысяч атрымалі чэшскія эндэкі; крыху меней—70.573 сацыял-дэмакраты; каля 50.000 здабыла буйная буржуазія. Рэшта партыяў і груп — значна меней.

Праж,скія газэты ўжо падалі лічбы — складу новай рады места. У ёй будзе — на агульную лічбу 100 сяброў — 54 прадстаўнікоў розных роду сацыялізму (залічаючы і камуністаў), а 46 радных з буржуазных партыяў.

Гэткім чынам, як цяпер шмат дзе на сьвеце, калі не парляманты, дык нацыльшто—самаўрады—прынамсі ў местах — усьцяж пераходзяць у рукі прадстаўнікоў шырокіх масаў насяленьня. Вельмі многа з сталіцаў Эўропы маюць сацыялістычную большасьць у самаўрадзе.

„Новае Сярэднявечча".

Цяпер пайшла, як ведама, мода на „адбудову Сярэднявечча", аб чым пішуць і расейскія рэакцыйныя эміграцкія філёзофы і шмат чаго робіцца бліжэй да нас... Але ўжо зусім сэнсацыйная вестка ідзе з Рыму, гдзе—у паразуменьні Мусоліні з рымскім папам — апрацоўваецца плян — ня менш ня больш, як уваскрашэньня былога сярэднявечнага папскага сьвецкага гаспадарства. Праўда, адбудавана мае быць толькі невялічкая частка таго, чым валодаў калісьці наймагутнейшы сьвецкі гаспадар—Папа, маючы апрача таго—духоўную ўладу амаль не над усей Эўропай. Але і тое — характэрна для нашых часоў усялякага павароту назад, як кажуць, умацаваньня рэакцыі.

Мусоліні мае намер выдзяліць з італьянскага каралеўства пэўную частку дзяржаўнай тэрыторыі, навет з часткай сталіцы яго—Рыму—якая мае быць аддана Папе—на правах суверэннай улады... У склад гэтай тэрыторыі, якая будзе называцца, як даўней, Папскай Вобласьцяй", мае ўваходзіць так званы „рымскі калідор", ідучы ад Рыму да яго порту на моры. Гэткім чынам Папа будзе мець—„незалежную дзяржаву" навет — з выхадам уласным да мора, гэта значыць— будзе мець свой флёт,—наагул—поўную волю кіраваць жыцьцём сваей дзяржавы. Гэтым усім Мусоліні мае намер — павялічыць дыплёматычную дый усялякую сілу ды вагу свайго краю, які ў асобе Папы здабудзе сабе—ня ворага, як было гэта дагэтуль — ад часу, калі італьянскія каралі пазбавілі Папу ўсялякай сьвецкай улады ды ўласнай дзяржаўнай тэрыторыі, але — саюзьніка ды прыяцеля, перадусім палітычнага, які можа ў шмат справах ды выпадкаў зрабіць многа карыснага Італіі, якую Мусоліні мае думку ўзьнясьці на нячуваную вышыню... Як ведама, Папа, лічучы сябе пакрыўджаным адабраньнем ад яго яго дзяржаўнай зямлі і ўлады, аддаўна — „зачыніўся ў Ватыкане", лічучы сябе „вязьнем італьянскага караля".— Ен ніколі дзеля таго ня выходзіць па-за межы свайго вялізарнага палаца (ў якім — аж 11.000 пакояў)—на „італьянскую тэрыторыю", адмаўляючыся ад учасьця ў-ва ўсіх урачыстасьцях, адбываных у Рыме, наладжаных сьвецкай уладай, пасылаючы на іх толькі сваіх кардыналаў. А вось, цяпер быццам Папа, паразумеўшыся з Мусоліні, мае намер —пасьля зробленай ужо малай спробы —запраўды „выйсьці з ватыканскага вастрогу"... Італьянская прэса дый наагул каталіцкая прэса ўсяго сьвету — славяць Мусоліні за гэты яго „геніяльны крок", за які мог сабе дазволіць толькі такі „волат духа і волі", як ён.—крок, які—памірыць рымскага Папу з сьвецкай дзяржаўнай уладай у Італіі...

У кожным разе — характэрная адзнака часу...

„Тронавая прамова"... 6-гадовага румынскага караля...

Манархічная ідэя, вырадзіўшыся, робіцца ўсё больш сьмешнай... Як ведама, гэта—адзнака таго, што яна ўжо ніколі не ўваскрэсьне...

15 кастр. адчынілася чарговая сэсія румынскага парляманту. Апазіцыя — а перадусім магутная сялянская партыя—не зьявілася зусім. У апазіцыі было толькі пара немцаў ды вэграў. Паседжаньне распачалося—„тронавай прамовай"... 6 гадовага караля, Міхала І, якую прачытаў яго заступнік—дзядзька прынц Мікалай. 6-гадовы „манарх" у сваей вялізарнай прамове.. пералічаў заслугі ды чыны свайго... дзеда, памёршага караля Фэрдынанда... У канцы кароль-дзіцё — урачыста абяцаў—„ахвяраваць усе свае сілы на будаваньне магутнасьці дзяржавы, абяцаў усім нацыянальным меншасьцям усялякую роўнасьць і г. д., усё, што ім прызнае канстытуцыя... У галіне вонкавай палітыкі 6-гадовы хлапчук заявіў, што — „яго галоўнай мэтай будзе захаваць мір за ўсялякую цану"... і г. д. Калі ўсё гэта рабілася да вайны, дык неяк народы ня сьмелі прынамсі голасна сьмяяцца над гэткімі рэчамі, а некаторыя, дык навет — „уміляліся", як гэта праз „памазаньніка прамаўляе сам памазаўшы яго Бог"... Але цяпер—па ўсяму дэмакратычнаму сьвету, дасьпеўшаму здаецца ўжо да самапашаны, нясецца папросту—рогат народаў—над гэткім зьдзекам над яго—розумам, ня кажучы ўжо аб чым іншым...

Ізноў забойства балканскага дыплямата.

15-га кастрычніка забіты ў Празе пасол альбанскага ўраду. Забойства выклікала вялікае хваляваньне на ўсім Балканскім паўвостраве. Высьвятляецца, што забіты пасол быў адным з найбольш чэсных і разумных дыплямятаў Альбаніі, які разумеў, да чаго вядзе Альбанію яе прадаўшыся Мусоліні дыктатар, Ахмэт-Зогу, ды—рабіў усе высілкі, каб не дапусьціць да вайны з Югаславіяй, якой быў вялікім прыяцелем. Як ведама, Мусоліні, захапіўшы шляхам падкупу Ахмэта—вялікія ўплывы ў Альбаніі, усьцяж працуе, каб выклікаць вайну паміж Альбаніяй і Югаславіяй — бо-ж, як толькі гэтая вайна ўзгарэлася-б, ён — у сілу атрыманай згары згоды з боку Англіі—зараз жа заняў бы аружнай сілай усю Альбанію. Дык вось, забіты пасол Цэна-Богу якраз усільна працаваў — проці гэтай правакацыйнай тактыкі Мусоліні ў Альбаніі. Дык югаслаўская прэса амаль ня выразна піша аб тым, што забойства гэтага прыяцеля Югаславіі дый чэснага слугі свайго народу — справа італьянскіх фашыстаў, якім гэткія рэчы—не пяршыня...

Водгукі польска-літоўскага канфлікту ў Лізе Нацыяў.

Літоўскі ўрад выслаў у Ген. Сэкрэтарыят Лігі Нацыяў даўжэнны мэмарыял, у якім заяўляе скаргу на дакананыя ў Польшчы рэпрэсіі над польскімі грамадзянамі-літоўцамі. Ён даводзіць, што ўсе тыя весткі, якія былі кінуты ды распаўсюджаны ў Польшчы аб гвалтах, якія быццам творыць літоўскі ўрад над сваімі грамадзянамі палякамі—чыстая хлусьня. Літоўскі ўрад адмаўляе праўдзівасьці навет гучнага пісьма літоўскіх вучыцялёў-вязьняў, высланых быццам з вастрогу. Просіць Лігу—націснуць на польскі ўрад, каб выконаваў сумленна свае абавязкі, азначаныя ў Трактаце 28 чэрв. — аб меншасьцях.

Хатняя вайна ў Кітаі ізноў завастраецца—з перамогай нацыянальных арміяў.

Хатняя вайна ў Кітаі, якая—у перадапошні пэрыяд яе—быццам скончылася перамогай злучыўшайся з чужаземным імпэрыялізмам—пераважна японскім і англійскім — контрэвалюцыі, скіравана—дзеля таго—роўным чынам—як проці нацыянальна—таксама і сацыяльна-вызваленчых лёзунгаў і мэтаў кітайскай рэвалюцыі,—у апошні час, як трэба было спадзявацца, распачалася ізноў, ізноў—з яўнай перавагай новых, стаўшых на месца старых, сілаў вызваленчых арміяў. У час, калі Чанг-Тсо-Лін, пасьля пасьпешнага паўдзённага паходу аднаго з сваіх саюзьнікаў проці Нанкіна, Ханькоў і Шанхаю, ужо амаль не трыумфаваў агульную перамогу, рыхтуючыся ўжо да абвешчаньня сябе „ўсекітайскім імпэратарам—з ласкі... Японіі", на яго зусім неспадзевана ўдарыў з другога боку адзін з яго быўшых васалаў,—у паразуменьні з даўнім ворагам Чанг-Тсо Ліна — генаралам Фэнгам. Весткі з Кітаю кажуць розна аб гэтым новым фроньце хатняй вайны, які раптам стварыўся, пагражаючы самай сталіцы Чанг-Тсо-Ліна—Пэкіну. Паводле адных з іх, Чанг-Тсо-Лін ужо зьліквідаваў небясьпеку, разьбіўшы наступаўшыя арміі. Але трэба думаць, што гэта—ня зусім так—бо баі яшчэ ўсьцяж ідуць, дый вельмі заядлыя. Аднačасна з дывэрсыямі з захаду і поўначы, ажывілася баявая праца і паўдзённых арміяў. усьцяж баронючых падступы да Шанхаю. Пахвальба Чанг-Тсо-Ліна ды яго васалаў — хутка ўзяць Шанхай, асталася пустой.

Характэрна адзначыць новую агідную рысу ў новай фазе страшэнна крывавай хатняй вайны ў Кітаі: гэта—уваход новым важным чыньнікам у гэтую барацьбу кітайскага народу з англа японскім імпэрыялізмам — француская імпэрыялізму, які дагэтуль неяк трымаўся набаку, карыстаючыся за гэта пашанай з боку кітайскіх незалежнікаў дый наагул кітайскага народу. Цяпер англійскія газэты з трыумфам сцьвярджаюць, што ў часе страшэннай небясьпекі, пагражаўшай Чанг Тсо-Ліну з боку новага ворага пад самым Пэкінам, апрача японскіх сілаў, яго адратавала—француская дапамога—грашовая дый вайсковая... Некалькі францускіх генералаў, ня лічучы ўжо афіцэраў, прымалі ўчасьце ў абароне ўлады японскага найміта —былога хунхуза-разбойніка—будучага „імпэратара", пад якім — пэўна-ж будзе — ня жыцьцё, але масьляніца—усім у Кітаі, апрача вось толькі... кітайскага народу. Англійская прэса, сцьвярджаючы факт умяшацельства Францыі ў акцыю—„усьмірэньня" паўстаўшага да барацьбы за незалежнасьць ды волю кітайскага народу, радуецца гэтаму факту, даводзячаму — поўнае паразуменьне Англіі з Францыяй — ня толькі ў Эўропе, але і—на Далёкім Усходзе Азіі.

Адзін па адным канкураваўшыя сьпярша імпэрыялістычныя дзяржавы ў Кітаі, жадаўшыя сьпярша здабыць ласку тады стаяўшага ня так даўно азброеным да зубоў, магутнага, ахопленага нацыянальным уздымам кітайскага народу, цяпер, пасьля таго, як пераможныя народныя арміі прадаў—на разгром ды развал іх уласны павадыр, — зусім ня лічацца з кітайскім народам, але—толькі маюць намер—дабіўшы да канца яго баявую волю,—падзяліць паміж сабой усе карысьці перамогі над гэтым вялізарным ды багацейшым у сьвеце краем... А сам гэты прадаўшыся англійцам „павадыр" пераможных нядаўна кітайскіх народных арміяў, як паведамілі толькі што газэты,—уцёк у апошнія дні з Кітаю ў Амэрыку, выслаўшы туды-ж сьпярша захопленую казну (скарб) народных арміяў і паўдзённага ўраду, каб схавацца ў Новым Сьвеце ад помсты кітайскіх патрыётаў-незалежнікаў.—Ці ж ня ясна цяпер усім, якую агідную ролю Юды сыграў гэты Чанг Кай-Шэк у так слаўна распачатай ім — на чале пераможнага народу—гераічнай барацьбы за вызваленьне — нацыянальнае і сацыяльнае—многапакутнага кітайскага краю...

Праект новай літоўскай канстытуцыі апублікаваны.

Літоўскі ўрад апублікаваў урэшце свой славіўшыся праект зьменаў у канстытуцыі, які мае быць вырашаны „ўсенародным галасаваньнем"—адкрытым—„пад наглядам паліцыі"... Як ведама, грамадзяне маюць адказаць толькі каротка: „так" ці „не", гэта значыць:—ці прымаюць яны праект, ці адкідаюць яго... Сойм мае складацца толькі з 40 паслоў. Права выбару належыць толькі асобам ад 24 гадоў, а права быць выбраным — ад 30. Сойм выбіраецца на 5 гадоў. 2 разы на год склікаецца ён на 3-месячную сэсію. Калі скончыцца тэрмін Сойму (ці ён будзе распушчаны раней), новыя выбары могуць адбыцца толькі не раней, як праз паўгода... Урад назначаецца прэзыдэнтам, які выбіраецца асобным усенародным галасаваньнем на 7 гадоў. Сойм можа сабе выразіць недавер'е ўраду, але—каб яно мела сілу, не даволі простай большасьці, як гэта ёсьць усюды на сьвеце: трэба большасьці асаблівай: ³/₅ паслоў... Але—ці гэткая „кваліфікаваная большасьць зваліваe ўрад фактычна, зусім яшчэ ня ведама... Прэзыдэнт — пэўна-ж — мае права выдаваць дэкрэты з сілай законаў—у часе, калі Сойм не працуе... А зрабіць Сойм „не працуючым" прэзыдэнт можа адзіным чыркам пяра... Хворага, адсутнага ці памершага прэзыдэнта заступае—не старшыня Сойму, як было дагэтуль, але — старшыня найвышэйшага Суду, якога—пэўна ж вызначае Прэзыдэнт...—Адным словам — новая літоўская канстытуцыя — мешаніна амэрыканскай, мексыканскай ды фашыстаўскай. Тэлеграмы ня кажуць, ці пакінуў літоўскі ўрад у праекце сваей канстытуцыі — „Вільню, як сталіцу Літвы" — пасьля быццам заўленага пратэсту з боку францускага і англійскага ўраду, няведама. Заглухла нешта і падаваная англійскай і нямецкай прэсай думка англійскага ўраду (?)—аб пераглядзе віленскай справы—ў кірунку такога падзелу спорных земляў паміж Літвой і Польшчы, які-б назаўсёды спыніў той „стан вайны", які абвясьціў адносна Польшчы літоўскі ўрад. Быццам, паводле гэтага англійскага праекту—Вільня, з усей ваколіцай дый пасам напоўнач, мае быць аддана Літве, а Лідчына ды Горадзеншчына пакінута Польшчы... Аб гэтым выразна пісалі навет такія паважныя ды блізкія да англійскага ўраду газэты, як „Таймс" („Час")...

Новая перамога радавай дыпляматыі ў Манголіі.

З-за Манголіі, як ведама, ідзе страшэнная барацьба паміж СССР і Японіяй барацьба, ня раз амаль не даводзіўшая да ваеннай небясьпекі...

Як ведама, апошні „ўльтыматум" Японіі Кітаю трэбаваў аддачы Манголіі—пад „сьціслы кантроль" (чытай: поўную ўладу)... Японіі.

Але радавыя ўплывы ў Манголіі настолькі сільныя, што баяцца канкурэнцыі Японіі там радавая ўлада ня мае патрэбы. Дык вось толькі што закончаныя перагаворы радавай дэлегацыі з мангольскім урадам апрацавалі трактат, якім закрапляецца радавы ўплыў у краі: на чале мангольскай арміі ставіцца камандзір, назначаны радавым урадам дый ваенным дарадцам пры мангольскім урадзе назначаецца ведамы сваей працай у Кітаі — у часе пераможнага паходу нацыянальных арміяў — Бородін.

Водгукі забойства альбанскага пасла ў Празе.

Забойства альбанскага пасла ў Празе выклікала новы канфлікт паміж Італіяй і Югаславіяй. Бо-ж гэтыя вострыя закіды югаслаўскай прэсы дый падазрэньні проці Італіі, выклікалі візыту італьянскага пасла ў Белградзе да югаслаўскага міністра замежных спраў. Пасол востра выразіў свае незадаволеньне тым, што піша югаслаўская прэса аб Італіі дый яе ролі ў забойстве, дадаўшы, што калі прэса ня будзе „закелзана", дык гэта можа выклікаць далейшыя цяжкія пасьледзтвы—у ўзаемных стасунках абедзьвюх дзяржаваў... Югаслаўскі міністар адказаў з гонарам, што ён стараўся зрабіць усе адказны ўплыў на прэсу, але ў Югаславіі прэса—вольная (чытай: ня тое, што ў фашыстаўскай Італіі...) уплывы міністра — вельмі абмяжаваныя. У канцы адказу ён зьвярнуў увагу пасла на тое, як лае Югаславію італьянская прэса.

У кожным разе — Мусоліні страшэнна абураны, і стасункі паміж Югаславіяй і Італіяй ізноў папсаваліся...

калі павяваў начны вецер,—як сонная вада зьвініць у берагох. А ззаду, агляўшыся яшчэ раз, млынар убачыў сьпячую ў садох вёску і пад высокімі таполямі маленькую ўдовіну хатку... Ен стаў і падумаў трохі, скрабучы ў галаве.

— Э, і дурань быў-бы я! — сказаў ён нарэшце, пачынаючы йсьці далей.

— Каб ня здарылася дзядзьку ў тую ноч, напіўшыся запяканкі, трапіць у вір, цяпер мяне напэўна акруціл-б з Галяю, а яна вось-жа і не раўня мне. Эх, і салодка-ж, праўда, цалуецца гэтая дзяўчына, — ох, як салодка!.. Вось і кажу, што ўсё неяк робіцца ня так на гэтым сьвеце. Каб да такога прыгожага твару ды вялікі пасаг... ну хоць такі, які кодненскі Макагоненка дае свайй Матроне... Э, што тут і гаварыць!..

Ен з-пад гары апошні раз зірнуў назад, калі па вёсцы праляцеў гул звону. Нібы нешта ўпала з званьніцы, якая відна была пасярод вёскі, на гарэ, і паляцела, звонячы і калыхаючыся, над палямі.

— Эге, гэта ўжо, мусіць, зышла на сьвет поўнач, — падумаў ён сабе, і, пазяхнуўшы на ўсё горла, хутка пачаў спускацца пад гару, думаючы аб сваім стадзе. Ен так і бачыў свае рублі, што яны быццам жывыя, ходзяць у розных руках, па розным справам, і ўсё пасуцца, і ўсё плодзяцца. Ен навет засьмяяўся, уявіўшы сабе, як думаюць розныя дурні, што яны працуюць дзеля сябе. А прыйдзе час, і ён, гаспадар стада, зноў зьбярэ яго з прыплодам у свой каваны куфар.

Усе гэтыя думкі былі прыемныя. Толькі ўспамін аб жыду папсуў усё. Млынару зрабілася сумна, што жыд загроб сабе ўсю пашу, і яго бедным рублям няма чым карміцца, няма дзе пладзіцца, нібы стаду бараноў на выгане, дзе ўжо пасьвіліся жыдоўскія козы... Тут, вядома, не раскормішся! — Э, каб яго чорт забраў, праклятага!—падумаў млынар, і яму здалося, што вось гэта і ёсьць тым, дзеля чаго яму так сумна... Вось гэта і ёсьць самае найгоршае на сьвеце. Праклятыя жыды перашкаджаюць хрышчонаму чалавеку зьбіраць свой прыбытак.

Тут, на палове гары, дзе ціхі і быццам сонны шум вады ў берагох чуўся ўжо бяз упынку, — млынар раптам стаў, як укапаны, і стукнуў сябе рукою па галаве.

— Ба, вось была-б штучка!.. Лапраўды, добрая штука была-б, дальбог! Гэта-ж сёньня акурат судны дзень. Што, каб жыдоўскаму чорту спадабаўся наш карчмар Янкель?.. Але дзе! Ня выйдзе. Ці мала там у месьце жыдоў? Але да таго яшчэ Янкель—жыдзюга цяжкавы, стары, ды касьцісты, як ёрш. Што ў ім добрага? Не, не такі ён, млынар, шчасьлівы чалавек, каб Хапун выбраў сабе з тысячы жыдоў якраз іхняга Янкеля.

На мінуту ў галаве млынара, быццам неспакойныя мурашкі, заварушыліся іншыя думкі:

— Эх, Піліп, Піліп! Дрэнь думаць такое хрышчонаму чалавеку, што ты цяпер думаеш. Апамятайся! То ж у Янкеля застануцца дзеці, будзе каму доўг аддаць... А другое—такі і грэшна,—Янкель табе нічога дрэннага не рабіў. Можа другім і ёсьць за што выляяць старога карчмара, дык ад другіх і ты сам не адкінуў-бы лішняга...

Але на гэтыя няпрыемныя думкі, што пачалі кусаць яго сумленьне, як сабакі, млынар выпусьціў другія, яшчэ зьлейшыя.

— Усё-ж такі, жыдзюга, як жыдзюга, не прыраўнаць да хрышчонага чалавека. Калі я бяру лішняе, — ну, і бяру, дык што-ж, нельга сказаць што не бяру, дык ляпей-жа, я думаю, аддаць працэнт свайму брату, хрышчонаму, чым няхрышчонаму жыду.

У гэты момант і ўдарыла астатні раз у званьніцы.

Мусі быць, званар, Іван Кадзіла, заснуў сабе пад царквою і турзаў вяроўку з прасонку,—так доўга вызваніваў поўнач. За тое ў астатні раз, абрадаваўшыся, што ўжо канец, ён так моцна ўдарыў, што млынар навет уздрыгнуў, калі — з-за гары звон загудзеў над яго галавою, і панёсься цераз рэчку над лесам, у далёкія палі, па каторых уецца дарога ў места...

„Вось цяпер ужо ўсе сьпяць на сьвеце,—падумаў млынар, і нешта моцна сьціснула яго за сэрца. — Усе сабе сьпяць, дзе трэба, толькі жыды таўкуцца і плачуць у свайй школе, ды вось я тут стаю, як грэшная душа, над вірам і думаю нядобрае"...

І здалося яму ў той час усё неяк дзіўным... „Чую,—кажа, — што звон сьціхае ў полі, а самаму здаецца, як-бы хто нявідомы бяжыць па шляху і стогне... Бачу, што лес за рэчкаю ўвесь у расе і блішчыць раса ад месяца, а сам думаю: як жа гэта яго ў летнюю ноч зацягнула марозным інеем? А як прыпомніў яшчэ, што ў віры дзядзька ўтапіўся,—а я ня мала такі радаваўся гэтаму здарэньню,—дык зусім зглупеў. Ня ведаю— ў млын ісьці, ня ведаю—мо' тут стаяць"...

— Гаўрыла! Эй, Гаўрыла!—крыкнуў ён тут на падсыпку-парабка. — Так і ёсьць, у млыне пуста, а ён гультай, зноў памандраваў у вёску да дзяўчат.

Выйшаў Піліп на сьветлае мейсца, на сярэдзіну гаці. Чуе: вада цячэ праз заторы, а яму здаецца, што гэта нехта крадзецца з віра і лезе на калёсы...

„Э, ляпей пайду я спаць", — падумаў ён... Толькі перад тым яшчэ раз агляўнуўся.

Месяц даўно ўжо перайшоў цераз самы верх неба і пазіраў у воду... Млынару здалося дзіўным, як гэта хапае глыбіні ў яго невялічкай рэчцы—і для месяца, і для сіняга неба з усімі зорамі, і для тае маленькае цёмнае хмаркі, якая, аднак, нясецца і лёгка і быстра, як пушынка, у кірунку з места.

Але так як яго вочы зьліпаліся, то дзівіўся ён нядоўга і, адчыніўшы ключом дзьверы і замкнуўшыся засоўкаю, каб чуць, як вернецца гуляка-падсыпка,—пайшоў да сябе на пасьцель...

(Далей будзе).

Наша хроніка.

Хвароба пасла П. Валошына. Па надыйшоўшых сюды з Вронкаўскай турмы вестках пас. П. Валошын цяжка захварэў. Ад перамены способу жыцьця і ежы ў яго разьвіліся болі ў жываце, якія ўрэшце прынялі вострыя формы. Лякарствы пасланы знаёмымі пасла з Вільні, але ежу праз пошту рэгулярна пасылаць цяжка.

Р. Астроўскі ў Вільні. У зьвязку з судовай справай грам. Астроўскіх з вядомым беларусам Студніцкім на гэтых днях з праслаўленай Вронкаўскай турмы быў прывезены ў Вільню грам. Радаслаў Астроўскі. Што раскаваўшы ачныя яго — проста цяжка паверыць. Вязьлі яго на этапу разам з крыміналістымі, у дарозе адвозілся з найгоршай зьнявагай, у Вільні саджалі яго руку да рукі такімі з аднымі ганкардам і вялі так на месцу, навет па тых месцах, дзе знаходзіцца яго знаёмыя. Гэта проста скандал!.. Так не адносілася да палітычных вязьняў навет царская адміністрацыя.

Пасьля маральных зьдзекаў і падарожы грам. Р. Астроўскі чуе сябе страшэнна змучаным і разьбітым. Адно падтрымлівае яго духа — гэта сьвядомасьць, што пакутуе не за свае асабістыя справы.

Арышты ў Горадне. Як паведамляе праса, Гарадзенская паліцыя зрабіла вобыск у памешканьні Выбарчага Камітэту і арыштавала 5 кандыдатаў Аб'яднанага Работніцкага Блёку. Голас „Słowa", як відаць, не працаў надарма.

Календар Маланкі. Пачаўся друкавацца і скора выйдзе календар кніжка выданьня рэд. „Маланкі" з багатым разнародным зьместам і вялікай колькасьцяй ілюстрацыяў і карыкатураў. Гэта першы беларускі календар, у якім шмат месца ўдзяляецца гумарыстыцы, а дзеля таго будзе прыдатны як календар і як кніжка для вясёлага чытаньня.

Новы адрас рэдакцыі „Родных Гоні". Рэдакцыя і адміністрацыя журналу „Родныя Гоні" перанеслася ў новае памешканьне на Тургенеўскую вул. д. № 22, кв. 3, куды і просіць паважаных падпішчыкаў і чытачоў зварачацца ў разе патрэбы.

Спэктакль-вечарына. У будучую суботу 29-га кастрычніка 1927 г. у памешканьні Галоўнай Управы Т-ва Белар. Шко. і (вул. Сьв. Ганны 2—3) будзе зроблена вечарына Тэатральнай Секцыяй Навасьвецкага Гуртка Т-ва Бел. Шк. На сцэне будзе пастаўлена адна-актовая камэдыя: „Яе трэба паказаць доктару"—пераклад з расейскага, гдзе прымуць чынны ўдзел: А. Мітрафанаў, Л. Леванава, Н. Рэшатавічанка і А. Іванаўскі. Пасьля сцэны дэвэртысмэнт і скокі пад духавы аркестр да 3 гадз. ночы.

Лекцыя аб Радыё. У мінулую суботу 15 кастрычніка адбылася першая ў гэтым сэзоне лекцыя аб радыё, прачытаная грам. А. Трэпкам. Лекцыя была прачытана папулярнаю мовай і выклікала вялікае задаваленьне прысутных. У гэты раз у лекцыі былі вытлумачаны асновы ці падставы Радыё. Наступная лекцыя (працяг першае) адбудзецца ў суботу 29 га гэтага кастрычніка. Уваход дармовы.

Беспрацоўцы ў Вільні. Як падаюць газэты, апошні тыднёвы рапорт, высланы Віленскім Урадам Пасярэдніцтва Працы да Міністэрства Працы і Грамадзкай Апекі ў Варшаве ілюструе стан беспрацоўцаў ў Віленскім ваяводзтве ў наступных лічбах: тутных рабочых—4, мэталёвых—186, будаўляных — 369, іншых выкваліфікаваных—859, некваліфікаваных—919, земляробскіх—257, умысловых працаўнікоў—1130. Разам—3 674 безработных, з якіх 139 дастаюць дапамогу ў рабочых бюры фундушу безпрацоцьця.

У прыраўнаньні з папярэднім тыднем ёсць цяпер павышэньне ліку безработных.

Кірмашы ў мяст. Ракаў. У м. Ракаў з дазволу ваяводы ў панядзелкі кожнае нядзелі будуць адбывацца кірмашы. Калі на панядзелак прыпадае якое колькае сьвята, кірмаш пераносіцца на наступны дзень.

Рэгістрацыя добраахвотных установаў. Згодна цыркуляра ваяводы ўсе старасты і камісары ўраду павінны даць весткі аб дабраахвотных установах, існуючых у межах іх урадаваньня. У гэтых даных павінна быць указаны: назва установы, ці статут і кім ён зацьверджаны.

Беларускі Народны Тэатр. Беларуская Інстытуту Гаспадаркі і Культуры пад дырэкцыяй Пётры Булгака. У нядзелю, 23-га кастрычніка ў Вільні ў Салі Прамыслова-Гандлёвага Клюбу (Міцкевіча 33) адбудзецца беларускі спэктакль.

Праграма: 1. „Паўлінка" („Заручыны Паўлінкі") штука ў 3 актах са сьпевамі і танцамі Я. Купалы і Ф. Аляхновіча. 2. Хор і народныя танцы. Пачатак а 8 гадз. 15 мін. увеч. Білеты у цане ад 50 гр. да 2 зл. 50 гр. Можна набыць у „Бітарні" „Пегасія". Заналітага 7 і у дзень спэктаклю ў Прамыслова-Гандлёвым Клюбе ад гадз. 5 тай увеч.

Дырэкцыя Тэатру.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Дарэмнае стараньне.

(Яраміцкая гміна, Стаўпецкі павет).

У перадавіцы № 68 „Сялянскае Нівы" пад загалоўкам „Нявольніцкая псыхалёгія" аўтар вельмі добра (але толькі для сябе) характарызуе сучасныя Беларускія палітычныя кірункі. Першы — паланафільскі, які кіруецца „Беларускімі" Днём і Словам працуючымі на карысьць польскіх паноў; другі — кіруецца „Нашай Праўдай", які, па словам аўтара, найгоршы і найшкадлівейшы для беларускага сялянства. Затое аўтар „Нявольніцкае псыхалёгіі" вельмі хваліць кірунак, выбраны „Сялянскаю Нівай", бо „хто-ж, кажуць, лепей пахваліць цябе як ня сам пан сябе"? Нельга не пасьмяяцца, як самі сябе п. п. з „Сялянскае Нівы" лупцуюць.

Паважаныя чытачы! Ня будучы вялікім прыхільнікам таго ці другога палітычнага кірунку, хацелася-б адказаць „паважаным" паном з „Сел. Саюзу" не асабістым адказам, але адказам агульнага — вясковага пагляду, пагляду тае вёскі, якая ў дваццаць другім годзе гучнымі воплескамі віталя п. Рагулю, агітаваўшага тады за „16 ку" і абутага ў простыя мужыцкія лапці і падобных да яго панкоў. А цяпер? Мае паночкі! Як далёка адышлі вы ад сучаснае вёскі, а вёска гэтак сама, ад часу знаёмства з Вамі, ад Вас. Дарэмнае вашае, панкі, стараньне, як і дарма прысылаемая вамі ваша газэціна! Калі надыйдзе час, што вёска ізноў будзе вас сустракаць, то тады яна ўжо сустрэне вас ня гучнымі воплескамі прывітаньня, а „добрымі" слоўцамі за вашу „добрую" на „карысьць" вёскі працу. Вёска вельмі добра ведае вашу палітыку — згодніцтва з панамі сучаснага палажэньня. Палітычны напрамак вясковага жыхарства мае моцна нацыянальна-сацыяльную падваліну, з якое ня сьцягне яго ніякае ашуканства панскіх прыхвастняў.

Нашы сапраўдныя барацьбіты сядзяць цяпер за кратамі, а вёска асталася вернаю ім і іхнім дамаганьням і з гэтае пазыцыі нас ня здолеюць зьвярнуць ня толькі Беларускія Дні і Словы, але навет і Сялян. Нівы.

Наш Дзядзька.

Гэй наперад!!!

(В. В.-Кракотка, Слонімскі павет).

Гуртком Т-ва Бел. Школы ў в. Вялікай Кракотцы 21 верасьня г. г. быў наладжаны спэктакль вечарына. Адыграна была камэдыя ў 2 х актах — Кудзелькі, „Мікітаў лапаць". Выканана была вельмі добра; дэкарацыі былі таксама адпаведныя так, што гледзячы думалася, што бачыш ня сцэну, а сапраўдныя сялянскія хаткі, крытыя саломай і садочак, з бярозавым плоцікам, усё выглядала вельмі прыгожа. Далей быў адыграны абразок Янкі Купалы, „Сын і Маці" і прадэклямаваны вершы: „Родны Край" Я. Коласа „Мужык", „Беларушчына", „Прарок", „Над Нёмнам", „Сьведка" Бачушэвіча і „Ну й людзі, ну й суседзі" Крапівы. Асаблівую ўвагу зьвярнулі на сябе выказаныя двума вясковымі дзяўчатамі дэклямацыі, „Доля" Янкі Купалы і іншымі двума „Сіротанька" (народны твор) за тое глядзельнікі шчыра віталі іх і дзякавалі гучнымі воплескамі.

Наастатак выступіў хор. Падвялася заслона і ўсе былі зачараваны выглядам нацыянальных вопратак. Столькі хараства столькі прыгожасьці. Дагэтуль ня верылася, што нашы нацыянальныя вопраткі такія прыгожыя і так прыемна вабяць вока. Вялікая падзяка хлапцом і дзяўчатам, што пастараліся пашыць свае роднае ўборы. Выйшаў кіраўнік хору і паліліся зыкі нашай роднай дарагой песьні.

Перш прапялі Беларускі гімн „Не пагаснуць зоркі ў небе", потым—„Сярод даліны роўнае" — пераклаў з расейскага В. Тр., „У нядзелю раненька" — народная, „Ці сьвет, ці сьвітае" — народная. У салі панавала ціша. Кожны адчуваў у сваім сэрцы сваё роднае, дарагое. Я ледзь стрываў, сьлёзы душылі горла. Я гэтым яшчэ больш пераканаўся, што нашыя песьні і нашая мова, хаця і простая, але я ніколі ні прамяняю іх на чужыя, што-б мне за гэта ні давалі. Дарагія сябры працаўнікі!—ідзеце ўперад, не пакідайце працы, паслужыце вы добрым прыкладам і другім вёскам, і можа заклік нашага песьняра Янкі Купалы: „Гэй наперад, покі сэрца б'ецца, рвецца на прастор, годзе млеці ў паняверцы; гэй да сонца! Гэй да зор"!—адаб'ецца ў сэрцах тых вёсак, што яшчэ дагэтуль сьпяць. Вечарына закончылася пяяньнем „Не пагаснуць зоркі ў небе". Пасьля гэтага ўсе задаволеныя пачалі разыходзіцца ў поўнай надзеі на лепшую будучыню.

Глядзельнік.

Афэрыст-прайдоха.

(Слонімшчына).

Цяжкае жыцьцё нашага брата селяніна, куды ня кінь, дык усё кліх. Ставяцца перашкоды навет у прыродных і жыцьцёвых патрэбах. Як ведама, ёсьць забарона ад польскіх вайсковых уладаў маладым хлапцом жаніцца да таго часу, пакуль не адбыў вайсковае службы. Але некатарым гэтая ажэнка патрэбна і раней, бо інакш, як пойдзе ў войска, змарнуецца без належнага дагляду гаспадарка, але на гэта патрэбны спэцыяльны дазвол з Р. К. U. і вось, каб як найхутчэй дастаць яго, шукаюць розных спосабаў, шукаюць спрытных знаўцаў, якія хутчэй могуць дастаць дазвол. У м. Дзярэчыне зьявіўся нейкі лоўкі прайдоха з Галіцыі п. Леўка (былі чуткі, што ён быў у паліцыі, але за нейкія цёмныя справы быў засуджаны і па адбыцьці кары выпушчаны), які адчыніў бюро „Prośb i podań" і пачаў працаваць. Пусьціў пагалоскі, што ён хутка і сумленна дастане з Р. К. U. дазвол. Перад самаю Сёмухаю зьвярнулася да яго ажно 10 хлапцоў з розных вёсак; некатарыя далі задатак, а некатарыя заплацілі ўсё. Гр. Шмат з вёскі Угрыньня заплаціў 110 зл., Кастусь Жук з вёскі Вострава 135 зл., П. Булак 40 зл., а рэшту, як будзе дазвол. Так хутка ён хлапатаў, што прайшло больш 4 нядзель, а ані каму не дастаў — усё адкладваў і адкладваў: то заўтра прыдзеце за дазволам, то ў нядзелю, то ляжыць у паліцыі. Прайшла Сёмуха, прышоў Дзевятнік, а дазволу, як няма, так і няма нікому. Пасьля ён хутка, як кажуць палякі, „zniki bez śladu" і павёз з сабою з 1000, ці больш сялянскіх крывава-запрацаваных злотаў. У свой час П. Булак з вёскі Вострава заявіў аб гэтым у паліцыю м. Дзярэчына. Усе сяляне чакаюць, які „skutek" будзе з таго, ці паліцыя перадасьць гэтую справу Пракурору, каб гэткае ашуківаньне сялян не прайшло яму дарма, ці заява гэткая, ляжа пад сукно.

Браты, асьцярагайцеся такіх наруралаў. Ня дзіва, што многія, хто хоча жаніцца, паклічa да сябе дзяўчыну і жывуць сабе на здароўе, і хлапатаць ня трэба, ды й папу за вянец плаціць ня трэба. Хоць недагодна, абы выгодна. А поп наш лупіць не абы як: за аглашэньне 10 зл., за вянец 50 зл., на царкву 7 зл., цэны гэтыя, калі бярэш дзяўчыну з свайго прыходу, а калі з другога, дык яшчэ шмат больш.

Эх ты жыцьцё, жыцьцё, калі ты пагоршаеш?!

„Хлапец".

З Т-ва Бел. Школы.

Перашкоды з боку ўлады ў працы Т-ва Беларускае Школы.

Галоўнай Управай Т. Б. Ш. атрыманы ад Гарадоцкага Гуртка таго-ж Т-ва наведамленьні наступнага зьместу:

У Галоўную Управу Т-ва Беларускае Школы.

Гэтым Гурток Т-ва Беларускае Школы ў м. Гарадку, Беластоцкага павету, даводзіць да ведама, што намі вызначана сабраньне сяброў Т-ва на сёньня 9 кастрычніка, на што 27 верасьня было падана паведамленьне да Старасты на пав. Беластоцкі, што мае адбыцца сабраньне сяброў Т-ва, на што П. П. адказу ад Старасты не атрымаў і сабраньне рабіць не дазволіў. На падставе вышэй указанага просім Г. У. Т-ва Беларускае Школы зьвярнуцца да Староства з запытаньнем, якім спосабам робяцца такія сыстэматычныя перашкоды з боку ўлады, бо паводле нашых інструкцыяў, залегалізаваных праз М. С. В., ня трэба атрымліваць дазволу, а толькі паведаміць Староства. Сабраньне вызначаем на дзень 30 кастрычніка г. г. у салі Гуртка Т-ва Беларускае Школы пры Слонімскай вул. № 22.

Старшыня (подпіс).
Сэкрэтар (подпіс).

У Галоўную Управу Т-ва Беларускае Школы.

Гэтым даводзім да ведама Галоўную Управу Т-ва Беларускае Школы, што намі выпісаны кніжкі на суму 100 зл. і кніжкі атрымалі. Цяпер у сваей бібліятэцы маем агулам каля 200 кніжак, з якіх 50 расейскіх, 20 польскіх, а рэшта беларускія. Па паведамленьню Галоўнае Управы Т-ва бібліятэка-чытальня залегалізавана ўжо даўно, але-ж... як часам зьбярэцца якіх дзесяць асоб, то прыйдзе камандант ці пастарунковы і зараз лічыць гэта за сабраньне і перашкаджае людзям пасядзець у чытальні навет за кніжкай, з гэтага выходзіць, што трэба раз назаўсёды мець дазвол ад Староства, што ў сераду, суботу ад 14 да 23 гадзіны ўвечары а ў нядзелю ад 8 да 23 гадзіны бібліятэка-чытальня адчынена і што ў чытальні ў гэты час можна быць прысутным усім. Просім прыслаць нам фармальны дакумант залегалізаваньня бібліятэкі-чытальні, на якім будзе базіравацца наша праца, бо другі спосабам праца будзе цяжкая.

Будзем чакаць, якія вынікі прынясуць нам клопаты Галоўнае Управы.

З пашанай: Гурток Т-ва Бел Школы.
Старшыня (подпіс).
Сэкрэтар (подпіс).

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

Цэлы рад унутраных і вонкавых прычынаў прымушае мяне зрабіць публічна гэткага зьместу заяву.

Ад пэўнага часу беларускае грамадзянства падзялілася на некалькі розных групаў, між якімі стварыліся такія немагчыма варожыя адносіны, што яны атручваюць ды руйнуюць усё палітычнае, грамадзкае дый навет папросту — асабіста-прыватнае жыцьцё ў грамадзянстве.

Скуткі гэткага страшэнна ненармальнага стану — перад вачыма ўсіх...

Асабліва несьцярпімае палажэньне вытвараецца гэткім станам грамадзянства для тых, хто жыве ў стычнасьці з ім, не залічаючы сабе азначана ні да аднаго з варожых „абозаў".

Але — трэба думаць, што — з распачацьцем выбарнай кампаніі, калі і без таго раздражненыя групавай барацьбой ды нечавісьцяй страсьці разгарацца яшчэ страшней, гэткі стан у грамадзянстве яшчэ завострыцца... Усё гэта не варожыць і ў далейшым нічога добрага беларускаму грамадзянству, а праз яго і беларускаму народу, аб якім — у запале барацьбы групавай ці асабістай барацьбы — яго павадыры часта забываюць...

Зусім асаблівае палажэньне ў беларускім грамадзянстве займаю я. Я заўсёды лічыў і лічу сябе, так сказаць, — непаўнапраўным сябрам беларускага грамадзянства, як ня маючы — ані палітычных правоў у Краі, (польскага грамадзянства), ані паўнаты ўласнага беларускага нацыянальнага самапачуцьця і самаазначэньня, ня гледзячы на маю кроўную сувязь з Краем і маё бязьмежнае жаданьне працаваць на яго карысьць. Дзеля таго я павінен і пачуваў сябе толькі як быццам „госьцем", ці „працаўніком", не бяручы на сябе абсалютна ніякай адказнасьці за ўсё, што робіцца ў беларускім грамадзянстве яго паўнапраўнымі, а дзеля таго і бяручымі на сябе паўнату адказнасьці сябрамі. Я быў гэткім чынам тутака заўсёды — у найвышэйшай меры „прыватным чалавекам". І я ўсьцяж рабіў, наколькі ў мяне хапала сілы, — усе высілкі каб лагодзіць усё ўзрастаючуюся, усё цяжэй палеючую варожасьць паміж расколаўшымі грамадзянства групамі, стаўшыся амаль не „фаховым" раз'емчым судзьдзёй у лічных справах іх павадыроў, выступаючы аднолькава, як паўнамоцнік то тэй, то гэтай стараны... Дагэтуль я не забіраў ніколі — за ўвесь час майго сужыцьця з беларускім грамадзянствам — адкрыта голасу ў яго прэсе, выпаўняючы ў ёй толькі працу „фахоўца".

Цяпер — бо-ж больш не магу вытрымаць! — я у — пяршыню забіраю голас з аднаго боку, — дзеля апошняй перасьцярогі: даволі гэтай маральнай атруты — узаемнага нігілізаваньня! даволі гэтага самаруйнаваньня! даволі ахвяраў гэтага страшэннага падзелу. Гэты падзел, пры нашай слабой культурнасьці дый асабліва зложаных і цяжкіх абставінаў жыцьця — ідзе нажаль, значна, ах, значна далей, як нармальны падзел грамадзянства на палітычныя партыі, ці грамадзкія групы, ня толькі распыляючы, але, як сказана, папросту руйнуючы, зьнішчаючы грамадзянства, якое і без таго ня можа пахваліцца багацьцем людзей, здольных да культурна-будаўнічай працы... Гэта—з аднаго боку. А з другога, я гэтым прымушаны заявіць, што я ня маю больш папросту ані фізычных ані маральных сілаў знасіць такі стан таго грамадзянства, сябрам якога я хачу сябе лічыць, — я не магу ня толькі працаваць, але папросту не магу больш дыхаць атручанай атмасфэрай, якая створана гэтым нігілістычным, запамінаючым аб людзкіх і боскіх законах, аб інтарэсах і маральным здароўі грамадзянства і народу, — падзелам і яго скуткамі... Ня маючы ізноў паўнапраўнай волі і ўласнага самапачуцьця ў беларускім грамадзянстве, каб распачаць якую-небудзь уласную, адкрытую, адказную акцыю— грамадзка-палітычную, — скіраваную на перамогу страшэннага зла падзелу, я магу, пасьля гэтай сваей перасьцярогі, фактычна зрабіць толькі адзіны, астаючыся для мяне магчымым, а канэчным, — крок. Калі дагэтуль я быў абмежаваным дый самаабмежавачым „homo privatus", дык цяпер я раблюся — у беларускім грамадзянстве „homo privatissimus"...

Практычна гэта мае значыць тое, што я раблю сябе сам яшчэ больш і яшчэ далей абмяжаваным у сваім сужыцьці і супрацы з беларускім грамадзянствам. **Я фармальна выходжу з усіх беларускіх таварыстваў, дзе я ад даўняга часу быў,—праўда, у апошнія часы, — зусім ужо нячынным бязьдзейным сябром.** Бо-ж я не магу — паводле агульнага падзелу беларускага грамадзянства на групы — таксама дзяліць беларускую навуку, мараль, культуру, гаспадарку, школу і т. д., як гэта змушаны рабіць падзеленыя паміж варожымі групамі існуючыя беларускія таварыствы і іншыя ўстановы... У далейшы так — дзяліць тое, чаго і без таго — драбніца.

Я скідаю з сябе апошнія рэшткі грамадзкіх правоў і грамадзкай адказнасьці, якія яшчэ, прынамсь намінальна, меў у беларускім грамадзянстве, як сябра гэтых таварыстваў... І гэткі мой стан „анабіозу" („паўсьмерці") будзе трываць датуль, пакуль існуючы ў грамадзянстве ненармальны, шкодны падзел прынамсь не пазбавіцца сваіх самазабойчых „нігілізмаў"... Можа, трэба было-б зрабіць — якраз наадварот — астацца і працаваць усьцяж... Я гэта разумею. Але на гэта я ўжо ня маю сілаў. Ня слухалі мяне раней калі з усіх сілаў працівіўся падзелу, пераконваючы ў яго страшэнных няўхільных скутках... Пэўна-ж — не паслухаюць і цяпер... Цяпер, калі гэтыя скуткі прыходзяць усё ясьней, і страшней, вінаватыя павінны самі адбыць грамадзкую кару дый у яе жудзе — зразумець віну і адрадзіцца...

Пакідаю сабе толькі — вольнае і абсалютна неадказнае супрацоўніцтва асьветна-інфармацыйнага характару ў беларускіх часопісах, якія гэтага пажадаюць. У заключэньне дадаю, што ніякай асабістай уразы ні да каго з паасобных сяброў беларускага грамадзянства я ня маю.

Шчыра спагадаючы амаль ня роднаму мне беларускаму народу, астаюся назаўсёды

Уладзімер Самойла.

15 кастр. 1927 г. Вільня.

Ад Рэдакцыі. Зьмяшчаючы пісьмо грам. Ул. Самойлы, рэдакцыя, як стоячая на грунце клясавай барацьбы, лічыць падзел беларускага грамадзянства на розныя палітычныя партыі, якія выражаюць інтарэсы і імкненьні розных клясаў беларускага народу, зусім нармальным і станоўча не згаджаецца ў гэтым з аўтарам пісьма. Аднак, рэдакцыя зусім згодна з аўтарам, што да шкоднасьці і згубнасьці для беларускага грамадзянства тых формаў барацьбы (маючых выраз у даносах і інсынуацыях на сваіх палітычных праціўнікаў), якімі карыстаюцца ў вапошні час некаторыя беларускія палітычныя групы і партыі.

Рэдактар-Выдавец: Т. Ліхач.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.

BIBLJOTEKA w Wilnie im. Wróblewskich